

İyi bir genel kültür birikimi olmadan yazmak neredeyse mümkün değildir. Bu her alanda böyledir. Mesela edebiyat konusundaki birikim, edebiyat tarihinin başlıca yapıtlarını okumaktan ibaret değildir. Edebiyatta kullanılan anlatım tekniklerinin yanı sıra tarih ve sosyoloji bilginizin de iyi olması gerekir. Felsefe konusunda da böyledir; sosyolojiden haberi olmayan felsefecilerin yazdıkları genellikle genel geçer belirlemelerdir; yeniyi değil yazmak, ona yaklaşamazlar bile...

20. yüzyıl felsefesinde çığır açan Frankfurt Okulu'nun önde gelen kişileri, Adorno ve Horkheimer, aynı zamanda sosyolojide büyük isimlerdir. Horkheimer ile yine aynı okuldan olan Fromm'un 1929'da fabrikalarda yaptıkları soru formuna dayalı araştırma, alanında ilk örnek olmasının yanı sıra, Hitler'in iktidara gelişini dört yıl öncesinden haber verir: Alman işçilerinde otorite özlemi vardır.

Adorno ve Horkheimer bu otorite özleminin ya da daha genel bir belirlemeyle Almanya'da faşizmin toplumda büyük destek bulmasının kökenini araştırırlar ve bunun otoriter aile yapısından kaynaklandığını savunurlar. Bu iki ismin "Otoriter Aile" adlı teorik/empirik araştırması alanında çok okunan kitaplardan birisidir.

Dönemin Marksist-Leninistleri tahmin edilebileceği gibi bu teoriden hiç bir şey anlamamışlar ve itiraz etmişlerdir: ekonomik bunalım (1929 buhranı) koşullarında faşistler iktidara gelemez! Sadece Frankfurt Okulu değil başka Alman sosyal psikologları da benzer analizler yaparak Hitler'in gelişini duyururlar ama kime anlatıyorsunuz?

Yok efendim komünistlerle sosyal demokratlar ittifak yapsa imiş böyle olmazmış! Emin misiniz böyle olmayacağına? Alman faşizminin geniş bir toplumsal temeli vardı ve bu temel işçiler arasında da bulunuyordu. Nazilerin baskısı, saldırganlığı vardı ama gördükleri büyük destek de vardı.

Bu nedenle savaştan sonra Alman halkına "Tätervolk" (suçlu halk) denilir ama soğuk savaş yıllarında bu belirleme geriye itilmiştir.

68'den Ne Kaldı? kitabında Türkiye ve Batı Almanya 68'lerini karşılaştırırken, Batı Almanya'daki anti komünizmin Türkiye'dekinden daha gelişkin olduğunu belirtmişim. Hitler döneminin halkı henüz hayattadır, bu nedenle sonuç da normaldir.

Alman halkı faşizmin toplumsal temeli olmak ve yıllarca onu desteklemek sorumluluğunu yıllarca üstlenmemek için direndi. Alman sağının tipik söylemi şöyleydi: Alman halkı da Nazilerin kurbanıdır!

Bunları iktidara kim getirdi, siz; yıllarca kim destekledi; yine siz... Yahudiler ortadan kayboluyordu ve iddianıza göre ne olduğundan hiç haberiniz yoktu; gerçekten mi?

Alman toplumunun yakın geçmişiyle hesaplaşmasında 68 hareketinin belirleyici rolü bulunuyor. Türkiye 68'i bırakın bunu yapmayı, böyle bir sorundan haberi bile yoktu. Onlar geçmişi mahkum etmek ve hesaplaşmak yerine yüceltiler; bu durumda çok sayıda 68'linin yıllar sonra bile sıkı kemalist olmasına şaşırılmamak gerekir.

Bu tarih yazılabilir mesela... Bugünün Türkiye'siyle bağlantı kurularak yazılabilir.

Zamanın Almanya Komünist Partisi kitlesellik bakımından SBKP'den sonra gelir. Bu partinin o zamanki yanlış çizgisini Stalin ve Üçüncü Enternasyonal'e bağlamak komünistlerde çok rastlanan sorumluluktan kaçmak anlayışıyla açıklanabilir. Stalin ve III. Enternasyonal Alman faşizminin yükselmesi karşısında yanlış politika uygulanmasını savundularsa, sen, büyük bir parti olarak onlara uymak zorunda mıydın?

Çin Komünist Partisi, Stalin ve III. Enternasyonal'in burjuvazinin temsilcisi Komüntang ile ittifak yapın isteğini dinlemedi. Daha doğrusu önce dinledi, 1925'te Şanghay'da yaşanan büyük katliamdan sonra bu politikadan vazgeçti. ÇKP o dönem güçlü bir parti de değildi.

Stalin ve III. Enternasyonal bu politikaları nedeniyle eleştirilebilir ama kimse kendi çapsizliğinin sorumluluğunu başkasına yüklememelidir.

Bu konuda temel bilgim var, üzerine ek yapılması gerekiyor ama diyelim altı aylık bir iştir. Yazılabilir, fena da olmaz sanırım...

İkinci örnek: reel sosyalizmin tarihi hakkında fazlasıyla yazdım ama bu konu beni yine fena halde çekiyor. Haluk Gerger'in ABD Komünist Partisi tarihini, bu partinin yükselişini ve neredeyse yok oluşunu anlatan kitabını olumlu bir gelişme olarak görüyorum. Bu partinin 20. yüzyıl sosyalizminde kayda değer yeri yoktur ama olsun. Kitap tarihin incelenmesinden sonuçlar çıkarılması anlamında önemli bir adımdır. Bu inceleme reel sosyalist ülkelerin tarihi temelinde yapılmalıdır, asıl olan budur. Bunu yapmayı sürdürsem mi acaba, diye de düşünüyorum. Yıllardan beri üzerinde en fazla çalıştığım konu budur.

Üçüncü örnek, önceden de belirttiğim devlet konusudur. Büyük bir konu ve epeyce başa gitmek gerekiyor, etnolojik temele kadar... Engels'in **Ailenin Devletin Özel Mülkiyetin Kökeni**'nde savunduğu –Morgan'dan aldığı- devletin ortaya çıkış teorisi doğru değildir ya da sınırlı bir geçerliliğe sahiptir. Buradan başlamak gerekiyor... Sonra marksist devlet teorisinin neden gelişmediği, bunun için Gramsci, Althoussser, Poulantzas ve diğerlerini beklemek gerektiği; ardından da sosyalizmde devlet konusu geliyor.

Konu üzerinde çalışmak gerek, burası açık ama biraz sürer...

Yukarda sayılan devlet teorisindeki isimleri okumuştum ama yetmez...

Bir başka konu, örgüt tarihi... Bunu yazacağım... Hiç zor değildir... İlk bölümü tarih anlayışı olacak...

Bunlar arasında dolaşıp duruyorum, bakalım artık...